

Woorden om te doen - 1

Overweging 1

Als Mozes de kinderen van Israël heeft uitgeleid uit het slavenhuis Egypte, brengt hij hen naar de berg van zijn roeping, de Sinai. Daar komen ze aan bij de berg, vijftig dagen na het vertrek uit Egypte.

Gij, gij hebt gezien wat ik gedaan heb tegen Egypte,
ik heb u op adelaarsvleugels gedragen,
ik deed u komen naar mij.

Het beeld van de adelaarsvleugels verbindt de bevrijding uit het slavenhuis Egypte met het onderricht aan de voet van de berg Sinai. JHWH heeft het volk op zijn vleugels gedragen de vrijheid in - nu moet het leren vliegen op eigen kracht. Daartoe ontvangt het volk het brood dat het nodig heeft om volwassen te worden, dat wil zeggen: drager van de vrijheid die pas werkelijk wordt als het de verantwoordelijkheid voor de ander aanvaardt. Ze worden geroepen, de kinderen van Israël, tot de discipline van de vrijheid. Geen vrijheid die ontaardt in willekeur. Want willekeur leidt tot onderwerping opnieuw van mensen door mensen. Daarom sprak de Joodse wijsgeer Emmanuel Levinas over 'moeilijke vrijheid' - vrijheid die aan grenzen gebonden is.

Als... dan. Er wordt een voorwaarde gesteld. Enkel dan zal het volk 'eigenste' zijn van deze God, de Naam, als het zich houdt aan de discipline van de vrijheid. Dan zal het zijn 'een koninkrijk van priesters, een heilig volk'. En 'heilig' wil zeggen 'apart', 'anders' - in zijn toelag op het nastreven van een rechtvaardige economie en zorg voor iedere mens die dat nodig heeft.

Het is een verhaal dat we lezen over de aankomst van het volk aan de voet van de Sinai - geen historische reportage, geen weergave van 'hoe het precies gebeurd is'. Het is een episch relaas vol literaire conventies, zinswendingen en beelden zoals die voorkomen in allerlei literatuur van toenmalige beschavingen. Alles wat we lezen in Exodus hoofdstuk 19: Mozes die de berg opgaat; JHWH die afdaalt in dichte wolken; de mensen die hun kleren wassen; het verbod de berg aan te raken; het hoorngeschal - zo wordt uitgedrukt dat er echt iets op het spel staat, dat leven en toekomst in het geding zijn, en dus wat je moet laten en wat je moet doen.

Een leertijd, een leerhuis aan de voet van de Sinai. Maar ze moeten daar niet blijven, niet enkel horen, ook doen - de woorden tot hen gesproken. Ze moeten gáán, telkens weer opbreken en gaan, van pleisterplaats naar pleisterplaats, op weg naar het land van de vrijheid.

Overweging 2

Daar spreekt de God, het eerste woord van de Tien (Exodus 20:2):

Ik, de NAAM, ben jouw God,
ik die jou uitgeleid heb uit het land Egypte, uit het slavenhuis.

Ik, de NAAM. Daar staan vier Hebreeuwse letters, j-h-w-h. 'Ik zal er zijn' luidt zijn Naam. Ik zal er zijn - tot bevrijding uit alle vormen van slavernij. Dit eerste woord van de Tien is de preambule, de opmaat, maar ook: het beginsel, uitgangspunt van alles wat volgt.

'Ik zal er zijn zoals ik ben.' 'Ik zal er zijn voor jou.' 'Ik zal er zijn doordat ik jou stuur.' Zijn naam is dat hij mensen stuurt naar mensen die in nood verkeren. Ik, JHWH. Niet zomaar 'god', niet het Opperwezen van een gangbaar spraakgebruik, niet wat allen 'God' noemen, of ze nu in hem of haar geloven, wat dat ook precies zijn mag, of niet. Vier Hebreeuwse letters, God met zijn naam, 'Ik zal er zijn', en die naam betekent heel concreet: geen slavenhuis, geen onderwerping van mensen. Een naam als een opdracht - aan mensen.

Tot wie zijn deze woorden gesproken? 'God sprak en zei al deze woorden, hij sprak.' Het wordt opengelaten aan wie deze woorden gericht zijn, er is geen geadresseerde. Dat wil zeggen: aan iedereen en aan elke generatie zijn deze woorden gericht. Ook zij die er niet bij waren, hebben gestaan aan de voet van de Sinai.

En niet enkel die van Israël worden aangesproken - zo meent de rabbijnse traditie. Daar lezen we de volgende uitspraak, op naam van Rabbi Jochanan:

De ene stem op de Sinai verdeelde zich in zeven stemmen
en die verdeelden zich op hun beurt in zeventig talen.

Zeventig is het bijbelse getal van de volkeren op aarde.

Sjavoet, Wekenfeest, herinnert aan de gave van de Thora, *mattan torah*, op de berg Sinai, vijftig dagen na de uittocht uit Egypte, het slavenhuis. Toen iemand de Kozker rebbe eens vroeg: 'Waarom wordt Sjavoet het feest genoemd van het *geven* van de Thora, en niet de tijd van het *ontvangen* van de Thora?' toen heeft hij geantwoord: 'De Thora is eens en voorgoed gegeven op de Sinai. Daaraan herinnert het feest. Maar het ontvangen geschiedt elke dag. Gegeven is aan allen in gelijke mate, maar niet allen hebben in gelijke mate aangenomen.'

Ontvangen is leren. De woorden horen, ze prenten in je hart en doorgeven aan je kinderen, van dag tot dag. Leren is uitleggen, verklaren, die oude woorden vertalen naar deze wereld, ze verbinden met hier en nu. Die mensen daar, aan de voet van de Sinai, wij zijn die mensen.